

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus II. Qui teneantur ad juramentum calumniæ præstandum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

ARTICULUS. II.

Qui teneantur ad juramentum calumnia præstandum?

705. **R**esp. quòd regulariter ad hoc teneantur ipsæ personæ litigantes; probatio constat. 1. ex L. 2. C. de jurejurand. propter calumn. §. Sed quia veremur, relato supr. num. 701. quod etiam habetur in Authentica Principales, 6. eod. ibi: Principales personæ, vel ille, ad quas negotium in medio migraverit, coram iudicibus jurent, quòd nihil penitus causa patrocinii iudicibus, vel alii cuicumque personæ pro hac causa dederint, vel promiserint, vel postea dabunt, vel per se, vel per aliam mediam personam: exceptis his, quæ propriis Advocatis pro patrocinio præstant, aliisque personis, quibus nostræ leges dari disponunt.

706. Not. autem, hoc juramentum prius præstandum ab Actore, seu illo, qui prius ad litem provocavit; unde, quando §. 1. Instit. de pœn. temerè litigant. dicitur, quòd Reus debeat jurare de calumnia; & deinde in §. Item Actoris, quòd Actor, non est, quòd Reus jurare debeat, antequam juret Actor; sed solum, quòd Reus juret prius, quam audiatur; sicut etiam Actor: cum autem Actor audiatur prius, etiam juret prius; sic gloss. in dict. L. 2. V. Et Actor. Et hoc extenditur etiam ad hæredes, qui defuncto succedunt in lite, licet iste prius hoc juramentum præstiterit; ratio est ex Authent. Principales, relata n. prior. ibi: vel ille ad quas negotium in medio migraverit. Ratio est, quia etiam si defunctus animam suam obstrinxerit, & sibi frenum imposuerit; Hæres tamen hoc freno non tenetur, & absque perjurio calumniari posset: ergo æquitas postulat, ut simile frenum sibi quoque injiciat. Ex quo etiam habetur, juramentum non esse repetendum, si defuncto Judici alius substituatur; nam juramentum prius factum non erat limitatum ad hanc numero personam, & hoc individuum; sed ad causam: ergo tota

Tom. II.

ejus vis manet etiam mutato Judice: ergo non est, cur repetatur. Quibus positus:

q. I.

An Procurator substitutus jurare debeat, non habito mandato?

707. **D**E hoc agitur in c. in appellationis. 2. h. t. in 6. §. Procuratores, ibi: Procuratores quoque (qui post juramentum calumnie deputantur) teneri volumus (ut calumnia vitetur ab ipsis) ad subeundum hujusmodi juramentum: etiamsi à suis dominis quid ponere, aut respondere, seu agere debeant, sint instructi. Nam ex hoc textu communiter deducitur, quòd Procurator deputatus post juramentum calumnie à Principali, debeat etiam ipse jurare de calumnia; sic Andr. Gail. l. 1. observ. 89. numer. 47. & alii. Nam & ipse calumniam infert, si sciens causam esse injustam, aut non credens, esse justam, defendendam suscipiat.

708. Dubitari autem potest, an Procurator non solum in animam Principalis, sed etiam in animam suam jurare debeat? In hac quæst. aliud est de jure civili; aliud de jure canonico. In jure civili ad hoc adjunguntur soli Principales, exceptis casibus, quibus deponitur in casibus Pupillorum, Minorum, & similibus personarum; nam tunc illi, qui eorum nomine litigant, quia causam intelligunt, in animam suam jurant ex L. 2. C. de jurejur. propter calumn. §. 2. ibi: quod observari oportet, etsi Tutores, vel Curatores, vel alia quadam sint personæ, quæ administrationem alienarum rerum, auctoritate legitimâ gerunt. Convenit enim & ipsos jurejurando affici, quia ipsi causam scientes, ita ad eam perveniunt. Neque enim Pupillus, neque Adultus, vel alia hujusmodi personæ, sed ipsi, qui pro illis tutelam, vel curam, vel aliam legitimam gerunt administrationem, scire possunt causam, & ita ad iudicium pervenire, eo quòd ex animi sui scientia jurent.

A a a

De

709. De jure autem canonico, c. 3. h. t. in 6. dicitur, quòd citra partis injuriam Procurator *habens speciale mandatum*, à Judice admittatur ad jurandum de calumnia. Priùs enim sub lite fuerat, an persona principalis per se jurare debeat de calumnia? an verò id facere possit per Procuratorem? quam quæstionem dict. c. 3. resolvens Bonifacius VIII. ait: posse Procuratorem admitti cum mandato speciali, ut juret in animam principalis. Verùm, etsi hoc sufficiat, quantum est in ordine ad principalem; eodem tamen jure tenetur Procurator jurare etiam in animam suam, ex dict. §. *Procuratores*, n. 707. ibi: *Procuratores quoque teneri volumus* (ut calumnia vitetur ab ipsis) *ad subeundum hujusmodi juramentum*; id, quod etiam constat ex c. *cùm causam*. 6. h. t.

Cùm enim controversia esset inter Archiepiscopum Ravennatensem, & Communitatem Faventinam, eam Innocentius III. quibusdam Judicibus delegarat; qui, cùm in negotio procedere cunctarentur, causam avocavit, & partibus contendentibus mandavit, ut apud Sedem Apostolicam comparerent; cùm itaque Procuratores partis utriusque cum mandatis de rato adessent, jussit Pontifex, petitionem Archiepiscopi per Procuratorem ejus exhiberi alteri parti, ad eamque responderi, atque factis quibusdam interrogationibus, ac responsionibus, iisque in scriptum redactis, adeoque lite coram Pontifice plenissime contestata, à Procuratoribus calumniæ juramentum utrinque exigi.

710. Quamvis autem Panormitanus in c. 1. h. t. num. 5. dicat, id non observari, ut etiam Advocati jurent in animam suam, sed sufficiat, sicut in aliis juramentis, quòd juret in animam Domini principalis; reddatque rationem, ne perjurii occasio præbeatur; quia Advocati frequenter precibus, aut pecuniis adducti causas suscipiunt, quas justas, aut probabiles non existimant: sed quis non videat, tales Advocatos graviter peccare? etiam contra justitiam, & cum onere restitutionis. Certè, si propterea forent liberandi à juramento calumniæ in animam

suam, quòd frequenter contingeret eos pejerare; plura sanè forent, à quibus liberandi essent, quòd cateròquin obligationi stanti contingeret perquam frequenter ab illis contraveniri; cùm tamen certum sit, ejusmodi delicta, quæ, etiam remotà obligatione juris humani, contra naturalem justitiam iterantur, multò conducibilius subjici etiam humanis legibus non mere præceptis, sed solenniter pœnalibus.

Dicendum igitur, de jure saltem canonico, Procuratores teneri jurare de calumnia non tantùm in animam sui Principalis, sed etiam suam, ut constat ex num. 709. quod confirmatur ex eo, quia Procurator fit litis Dominus per ejus contestationem; & plerùmque (ut ait Ummius apud Haunoldum tom. 5. tr. 3. n. 474.) ipsi Procuratores *melius nòrunt* calumniari, quàm principales; ut, nisi coërceantur, causas etiam pessimas sæpe defendant. Unde etiam Perez ibid. conqueritur, quòd *magno Republicæ malo hodie ab Advocatis non solet exigi hoc juramentum in singulis causis*; sed tantùm universale in susceptione officii: excipitur tamen Procurator à Judice datus ex officio; quia præsumitur morem genere Judicis decreto; Gail. l. 1. obs. 88. n. 3.

711. Quoniam verò num. 709. diximus, ut Procurator loco principalis in ejus animam juret de calumnia, sufficere, si ad hoc habeat mandatum speciale; dubium est, an censeatur habere mandatum speciale, prout hic exigitur, si constitutus sit cum clausula generali: *ad jurandum in omni causa*? vel debeat esse specifica expressio causæ v. g. *in causa fidejussionis*, &c. Aliqui censent, primum sufficere, ut videri potest in additionibus ad Bartolum in L. 2. §. *sin autem*, C. h. t. n. 4. Contrarium tamen sentit ipse Bartolus; & spectato jure hoc isti conformius est, ut constat ex c. 3. de quo n. 701. Hinc aliqui censent *mandatum speciale* non salvari etiam in illa generali clausula: & *ad jurandum de calumnia*; sed necesse esse, ut dicatur: *ad jurandum de calumniâ in tali causa*; quia in iis causis

casibus, in quibus speciale mandatum requiritur, necesse est, ut etiam *certa causa* exprimat, *text. in L. Si quis mihi bona. 25. §. i. iustum, & §. sequ. de acquis. possess. & ita concludit Bart. in L. 2. §. 3. h. t. numer. 3. & seq. quamvis Andr. Gail. l. 1. observ. 83. num. 3. censet, si in Procuratorio mandato exprimat, ut juret in omni causa, *quatenus opus est*; quod etiam, moribus hodiernis, receptum esse in Camera, traditur in Annotat. in Zoësum l. 2. Cod. tit. 58. lit. A. relato pro eadem opinione etiam Berlichio p. 1. conclus. 31. à n. 18.*

713. Not. præterea ex Zoëzio in dict. tit. 58. §. *quid mali*, juramentum *malitia* præstandum esse in iudicio coram Iudice, nisi sexus, absentia, vel alia personæ conditio aliud exigat; 2. quod Procurator rectè cogatur jurare in animam propriam de facto proprio; deinde in Annotationibus ibid. lit. A. juramentum calumniæ distingui in duas species; nimirum *generale*, quo litigatores ad totam causam, nihil se calumniandi animo, contra Adversarium suscipere profitentur; *speciale* (quod jusjurandum malitiæ per se appellatur) ac generaliter, in unaquaque parte litis, toties præstat, quoties præsumptio est contra aliquem, quod malitiosè aliquid proponat, vel ab Adversario postulet, & imprimis frequentari circa probationes solet; Gail. l. 1. observ. 87. Not. 2. hoc jusjurandum non esse assertionis; sed opinionis; Obrecht. hoc tractatu, c. 20. n. 23. & seq. aut de veritate quidem conscientiæ, ac intentionis; de credulitate autem facti, vel obligationis; post Bald. Thoming. decis. 45. num. 17. Quippe litigantes non jurant, se bonam causam habere, sed ita se credere, L. 2. §. 2. h. t. unde perjurus dici nequit, qui non obtinuit, V. Corvin. h. t. vers.

est enim, &c.

¶ (o) ¶

¶

§. II.

An ad juramentum calumniæ teneantur Clerici?

DE hoc agitur statim in principio hujus tituli, c. 1. ubi Honorius II. circa juramentum calumniæ, jubet observari constitutionem Imperatoris Henrici, qui edictum Imperatoris Marci de Clericis Constantinopolitanis, quo jurare prohibentur, ad omnium Ecclesiarum Clericos pertinere declaravit, & vetuit, Clericos quoscunque in quacunque causa, seu criminali, seu civili, ad jurandum compelli; sed voluit, aliis idoneis personis hoc delegari. Verùm cum hac moderatione, ut Episcopus inconsulto Pontifice, & quisque Clericus inconsulto Prælato suo, minimè jurare debeat; quod Pontifex ita custodiri mandat, ut contra delinquentes veniam deinceps sibi noverint denegandam.

714. Constitutio autem Imperatoris Henrici talis tenoris est, ut refertur in dict. c. 1. *Nos itaque, divina & humana legis intentione servatâ, decernimus, & imperiali auctoritate irrevocabiliter definimus, ut non Episcopus, non Presbyter, non cujuscunque Ordinis Clericus, non Abbas, non aliquis Monachus, vel Sanctimonialis, in causa quacunque, seu controversa, seu criminali, seu civili, jusjurandum compellatur quolibet ratione subire, sed aliis idoneis defensoribus (si expedire Ecclesie sue noverit) hujusmodi officium liceat delegare; ubi tamen nota, quod, ubi Pontifex hanc Imperatoris constitutionem approbavit, subjungat: *Eam observandam cum hac moderatione, ut Episcopus inconsulto Romano Pontifice, vel quisque Clericus inconsulto Prælato suo minimè jurare audeat.* Omnibus autem Episcopis, & universo Clero, ita custodiri debere mandamus, ut si quis in illam commiserit, veniam sibi deinceps noverit denegari.*

715. Ex hac resolutione Pontificia deducitur, Clericos non teneri, *per se ipsos*, coram Iudice Laico, præstare juramentum calumniæ; nec etiam inconsulto

A a 3

Præla-

Prælati suo jurare posse coram Judice seculari: si tamen in iudicio starent, & juramentum necessarium foret (ut, si agerent per Procuratorem, vel Syndicum) istis committere possent, si expedire noverint Ecclesiæ suæ. Dixi: coram Laico, vel seculari Judice; nam secus est, coram Judice Ecclesiastico, ut habetur c. Cæterum. 5. eod. ibi: quia novis morbis, nova convenit antidota præparari: mandamus quatenus in causa fidejussionis, quæ inter R. Clericum de sancto Albano, & C. J. & F. Canonicos) Londo. vertitur: ad veritatem eliciendam (appellatione cessante) præstari faciatis ab utraq; parte calumnia juramentum: consuetudine, quæ legi contraria est, non obstante. Et tali casu Clerici non regulares non egent Superioris, vel sui Prælati licentiâ; cum ea solum exigatur pro casu, quo jurandum esset in foro Laico, à quo exempti sunt. Dixi: Clerici non regulares; nam etiam Regulares, & Monachi, sine suorum Superiorum licentiâ, testimonium perhibere non possunt; prout constat ex textu num. præced. & ratio est, quia juramentum calumniæ deferretur Authore Prætoris, seu Judice Seculari, consequenter Clericus deberet consentire in Judicem non suum, quod sine sui Superioris consensu non potest, ex dict. supr.

217.

Illud porrò notand. ex Abbate in dictum c. Inherentes. 1. h. t. quòd, licet Clericis non tantum Episcopus, sed etiam alius Prælati inferior possit dictam licentiam concedere; id in civilibus causis, non verò in criminalibus ad tutelam, & defensionem Rei accusati, procedat; quia in istis ab Episcopo, vel ab ejus Vicario generali, maturo iudicio, & prævia causæ cognitione, concedenda est; non verò ab inferioribus Judicibus, qui causarum criminalium cognitionem non habent: licentiam porrò dandam Clerico per Episcopum, ut deponat coram Judice seculari, esse debere sub hac, sive simili forma: Conceditur licentiâ N. Clerico, deponendi in Curia seculari in tali causa, dummodo non deponat super articulis concernentibus criminalitatem, infamiam, negativam, aut repulsam. Cate-

rùm, si Clericus absque licentiâ sui Prælati coram Judice non suo testaretur, processus ex hoc capite non vitaretur, ut notat Abbas hic num. 17. & in c. Cum Nuntius de Testibus num. 4. id, quod etiam intelligendum venit de Regularibus, & Monachis; ut resolvit Frater Emmanuel qq. Regul. tom. 2. quæst. 10. a. 4. & alii; quia nullo textu juris ex eo capite processus ejusmodi annullatur; & quamvis hoc illis interdictum sit; hoc tamen est interdictum non irritans; sed præcisè prohibens.

Ad extremum nota, quòd, sicut pro Clericis jurant eorum Procuratores, per quos agunt; ita pro pupillis, & minoribus, & prodigis, & furiosis, jurent ipsorum Tutores, & Curatores; pro filio pater, vel legitimus ejus Administrator; pro orphanotrophio, ipse orphanotrophus; pro Ecclesia, Oeconomus; pro Universitate, & Municipio Syndicus, ut habetur ad longum in L. 2. C. h. t.

§. III.

An Parentes, vel Patroni teneantur ad juramentum calumniæ?

Quæstio procedit in casu, quo litem habent cum liberis, vel libertis. Pro affirmativa stat lex 34. §. 4. ff. de jurejur. ibi: hoc jusjurandum de calumnia neq; Patrono, neque parentibus remittitur: pro negativa verò lex 8. §. 5. ff. qui satisdare cogantur, ibi: Sed quibusdam hoc jusjurandum de calumnia remittitur, veluti parentibus, & patronis. & L. 16. ff. de jurejurando, ibi: sed & si ipse (Patronus) deferat jusjurandum libertæ suæ, de calumnia non debet jurare, & L. 7. de obseq. parentib. & Patron. præstandis. ibi: nec deferentes jusjurandum de calumnia jurant. & denique L. 13. §. 14. ff. de damno infecto: ubi etiam eximuntur, qui eorum loco litigant, ibi: Sed si ejus nomine postulem, qui si ipse postularet, jurare non compelleretur (veluti patronus, vel parens) dicendum est locum jurejurando non esse.

Qui-

720. Quidam istos textus, qui videntur mutuò adversari, conantur conciliare dicentes: in textu dictæ Legis 34. locò *neque Patrono, neque Parentibus*, legendum *aque*, ut sensus sit: hoc juramentum *aque Patronis, & Parentibus remittitur*; sed unde hujus correctionis, vel emendationis fundamentum petatur, non exponunt. Haunoldus *tom. 5. tr. 3. num. 462.* videtur rectius ea jura conciliare. Observat igitur, textum etiam incorruptum continere casum specialiter exceptum, sic, ut, licet aliàs Parentibus, & Patronis remittatur juramentum, ut probant jura pro affirmantium opinione producta; in eotamen casu, de quo loquitur Lex 34. non remitti.

721. Casus porro, de quo agit ista lex in cit. §. 4. exponitur his verbis: *qui jusjurandum defert, prior de calumnia debet jurare, si hoc exigatur; deinde sic ei jurabitur; & statim subjungitur: hoc juramentum neque Patrono, neque Parentibus remittitur*; ex isto enim textu patet, quòd textus solùm agat de casu, quo defertur parti *juramentum decisorium*; & quòd in hoc casu is, qui prior defert hoc juramentum de calumnia, etiam prior jurare debeat, ita quidem, ut nec Parenti, qui filio; nec Patrono, qui liberto prior defert juramentum decisorium, hoc calumniæ juramentum remittatur; quæ exceptio in hoc speciali casu facile stat cum oppositis pro aliis casibus.

722. Querunt aliqui, an privilegium jure concessum Parentibus, & Patronis, ut in casu litis cum liberis, vel libertis eximantur ab opere præstandi juramentum calumniæ, nisi deferatur illis juramentum decisorium, etiam porrigatur ad liberos, & libertos, ut & ipsi ab eodem pariter eximantur? Affirmantium ratio est, quòd dispositum de relato extendatur etiam ad correlativum; cum ergo liberi parentibus, libertis Patroni correlativè dicantur, quòd his concessum est, etiam illis concessum intelligi debet. Verùm hæc ratio sic crudè sumpta in pluribus fallit; aliàs, sicut filius, ut conveniat Patrem, eget veniâ, seu licentiâ; sic egeret etiam Pater, ut conveniat filium; & sicut delegatus potest citare partes; sic istæ possent

illum; aliud est, si dispositum de relato frustraretur, nisi etiam se porrigeret ad correlativum.

De Domino autem directo, & Vasallo sic dispositum est l. 2. *Feudorum c. 33.* ibi: *in quibus etiam causis Sacramentum calumnie à Domino non exigetur, quod nuper Rex Fridericus in Romandiola constituit, ut Vasallus calumnie Sacramentum à Domino non exigat, quod etiam à parte Domini intelligendum est: ut quod quisque juris in alium statuit, ipse eodem jure utatur.* Ratio autem sumitur ab honore mutuò, quem sibi debent ad invicem; quamvis aliqui limitent, ut sit contrarium in casu, quo Vasallus injuriam passus est. Et quamvis ab onere hujus juramenti eximatur Vasallus, quando litigat cum Domino directo feudi; non propterea idem sequitur de liberto litigante cum Patrono, extra casum juramenti decisorii; cum aperte constet ex relatis juribus constituta pro utroque diversa.

ARTICULUS III.

In quibus causis præstandum sit juramentum calumnie?

724. Communis regula jure civili habetur L. 1. C. de *jurejurand.* propter calumn. junctâ gloss. V. *quidquam*, ibi: *in omnibus causis*, sive propter literas fuerit apud te certatum, sive propter instrumenta, sive propter quicquam aliud, in quo necessitas probationis incumbit: sancimus, non aliter easdem probationes præstare compelli, nisi prius, qui eas exposcit, juramentum de calumnia præstiterit. Adeòque in causis tam civilibus, quàm criminalibus; tam ordinariis, quàm delegatis, etiam compromissariis, per L. 2. C. eod. §. *Sed quia*, ibi: *Sancimus omnes Judices, licet ex compromisso cognoscant &c.* Quòd extendit Wesenbecius in dict. L. *num. 7.* ad causas etiam modicæ, idem affirmante Abbate in c. 1. h. t. *num. 14.* & in probationem adducente L. 15. ff. ad exhibendum; sed in hac lege solùm agitur de thesauro effodiendo; unde ex illa non habetur probatio; sed ad summum deduci potest ex verbis generali-